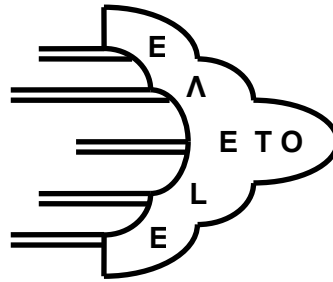

1ο
Συνέδριο:
"Ελληνική Γλώσσα
και Ορολογία"
-1997-

30, 31 Οκτωβρίου και 1 Νοεμβρίου 1997

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΜΕΣΩ ΑΥΤΗΣ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΓΕΝΕΙΑΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Κ. Βαλεοντής

1 Ο ΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ

Όπως αναπτύχθηκε στη σχετική ομιλία¹⁾ κάθε **έννοια** μπορεί να περιγράφεται γλωσσικά με μια πρόταση, τον **ορισμό** της, και να προσδιορίζεται με μια γλωσσική έκφραση, τον αντίστοιχο **όρο**.

Σύμφωνα με τη **Διεθνή Οργάνωση Τυποποίησης**²⁾ ένας **όρος** μπορεί να είναι **απλός όρος** να αποτελείται δηλαδή από **ένα θέμα** (που μπορεί να περιέχει μια **ρίζα** με ή χωρίς άλλα πρόσθετα **μορφήματα** όπως **προσφύματα** ή **κατάληξη**), ή να είναι **σύμπλοκος όρος** να αποτελείται δηλαδή από **δύο ή περισσότερα θέματα**, με ή χωρίς άλλα πρόσθετα **μορφήματα**.

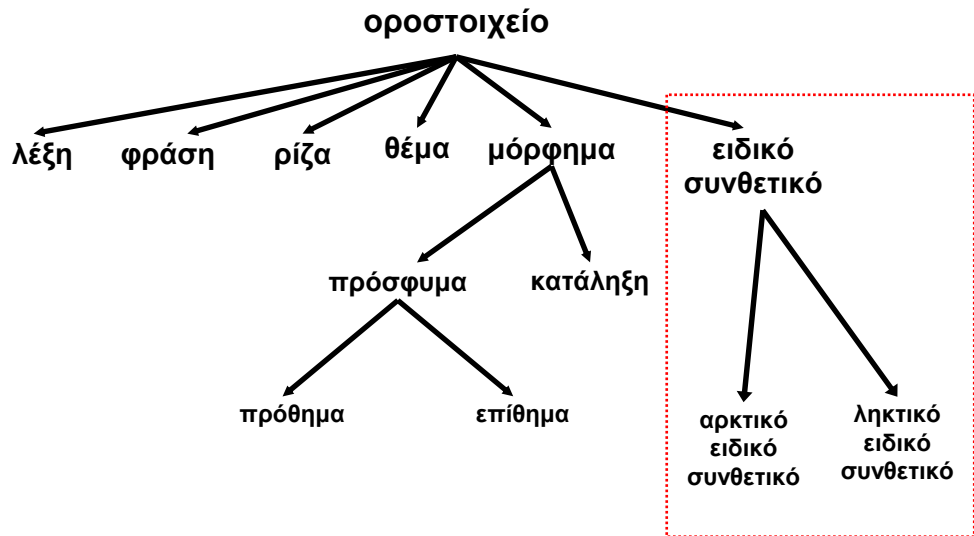
Ο **σύμπλοκος όρος** μπορεί να αποτελείται από στοιχεία που συνδέονται μορφολογικά μεταξύ τους και αποτελούν **μία λέξη** (μονολεκτικός) ή να αποτελείται από στοιχεία που δεν συνδέονται μορφολογικά αλλά έχουν σταθερές θέσεις μεταξύ τους και αποτελούν **μία φράση** (περιφραστικός). Ο **περιφραστικός σύμπλοκος όρος** λέγεται και **σύνθετος όρος**.

Όπως έχει ήδη λεχθεί κάθε μορφολογικό μέρος ενός όρου το οποίο είναι φορέας σημασίας ή έχει σημασιολογικά διαφοροποιητική αξία είναι ένα **οροστοιχείο**. Το **οροστοιχείο** μπορεί να είναι μια **λέξη**, μια **φράση**, μια **ρίζα**, ένα **θέμα** ή ένα **μόρφημα** (δηλαδή ένα **πρόσφυμα** – **πρόθημα** ή **επίθημα** – ή μια **κατάληξη**).

¹⁾ Κ. Βαλεοντής – Ο "Αναλογικός Κανόνας" στην υπηρεσία της σύγχρονης Ελληνικής Ορολογίας"

²⁾ International Standard ISO 1087:1990 – "Vocabulary of Terminology".

Στο Σχήμα 1 απεικονίζονται τα είδη των **οροστοιχείων**.

Σχήμα 1. Το οροστοιχείο και τα είδη του

Στο σχήμα εμφανίζεται μια διαφορά σε σύγκριση με το αντίστοιχο σχήμα της προαναφερόμενης ομιλίας. Εδώ έχουμε περιλάβει επιπλέον ως **οροστοιχείο** και το **Ειδικό Συνθετικό (ΕΣ)**, δηλαδή τμήμα του όρου αποτελούμενο από ένα **θέμα** που συμπεριλαμβάνει, ενδεχομένως, **προσφύματα** ή και **κατάληξη** και αντιμετωπιζόμενο ως ενιαία μορφολογική οντότητα. Το **ειδικό συνθετικό** μπορεί να είναι **αρκτικό** ή **ληκτικό** ανάλογα με το αν αυτό καταλαμβάνει την **αρχή** ή το **τέλος σύνθετης λέξης**.

Παραδείγματα Ειδικών Συνθετικών:

<u>Αρκτικά</u>		<u>Ληκτικά</u>	
<u>Ελληνικό</u>	<u>Διεθνές</u>	<u>Ελληνικό</u>	<u>Αγγλικό</u>
ισο-	-	iso-	-genous
ομοιο-	-	homo-	-morphous
ετερο-	-	hetero-	-oid
πολυ-	-	poly-	-chronous
βιο-	-	bio-	-mer
		-γενής	-
		-μορφος	-
		-(ο)ειδής	-
		-χρονος	-
		-μερής	-

Στους Πίνακες 1 και 2, που ακολουθούν, δίνονται ως παραδείγματα οι όροι **ασυμβατότητα** (Τηλεπικοινωνίες-Πληροφορική) και **θετικός γεωτροπισμός** (Φυτολογία).

Πίνακας 1

Πρόθημα	Πρόθημα	Ρίζα	Επίθημα	Επίθημα	Επίθημα	Κατάληξη
		Θέμα				
		Θέμα				
	Θέμα					
	Θέμα					
Θέμα						
Θέμα						
α-	-συμ-	-βα-	-τ-	-ότ-	-ητ-	-α

Πίνακας 2

Ρίζα	Επίθημα	Επίθημα	Κατάληξη	Πρόθημα	Ρίζα	Επίθημα	Κατάληξη
				Αρκτικό Ειδικό Συνθετικό	Ληκτικό Ειδικό Συνθετικό		
Θέμα					Θέμα		
Θέμα				Θέμα			
θε-	-τ-	-ικ-	-ός	γεω-	-τροπ-	-ισμ-	-ός

2 ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΝΟΜΑΤΟΘΕΤΗ

Στην ομιλία δόθηκαν οι κύριοι **μηχανισμοί σχηματισμού όρων** για την **ονοματοδότηση νέων εννοιών** οι οποίες συλλαμβάνονται και πρωτοονοματοδοτούνται σε δεδομένη **γλώσσα πηγής**.

Οι προαναφερόμενοι μηχανισμοί είναι δυνατό να εφαρμοστούν και σε μια **γλώσσα στόχου** στην οποία ο ονοματοθέτης έχει ως δεδομένο το **μηχανισμό σχηματισμού** που χρησιμοποίησε ο ονοματοθέτης της **γλώσσας πηγής** και μπορεί να εκπονήσει τον **ισοδύναμο όρο της γλώσσας στόχου** εφαρμόζοντας και τον **Αναλογικό Κανόνα**.

Κατά την εφαρμογή των **μηχανισμών σχηματισμού όρων** και τη δημιουργία

όρων, σε οποιαδήποτε περίπτωση, απαιτείται **γνώση της υπό ονοματοδότηση έννοιας** και πρέπει να χρησιμοποιούνται **οροστοιχεία** της αντίστοιχης γλώσσας με ταυτόχρονη τήρηση κανόνων και Αρχών όπως είναι οι **βασικές διαγλωσσικές Αρχές Ονοματοδοσίας** πολλές από τις οποίες έχουν ήδη επισημανθεί από τη **Διεθνή Οργάνωση Τυποποίησης (ISO)**.

Για να **βοηθηθεί** σημαντικά και να **συστηματοποιηθεί** το έργο του **Ελληνα ονοματοθέτη** θεωρούμε απαραίτητα τα ακόλουθα **Βοηθήματα**:

α. Ριζολόγιο της Ελληνικής Γλώσσας

Συγκέντρωση-Ερμηνεία των **ριζών** της Ελληνικής Γλώσσας και σύνταξη **Βοηθήματος** εύχρηστου και λειτουργικού. Το **Ριζολόγιο** μπορεί να είναι ενιαίο ή μπορεί να αποτελείται από: **Ρηματικό Ριζολόγιο** και **Ονοματικό Ριζολόγιο**.

Επισήμανση και μελέτη των **μονοσημιών** και προώθηση της εφαρμογής τους με στόχο το **Μονοσημικό Ριζολόγιο**.

β. Μορφηματολόγιο της Ελληνικής Γλώσσας

Συγκέντρωση-Ερμηνεία των **μορφημάτων** της Ελληνικής Γλώσσας και σύνταξη σχετικού **Βοηθήματος** εύχρηστου και λειτουργικού. Μέρη του **Μορφηματολογίου**: **Προσφυματολόγιο (Προθηματολόγιο – Επιθηματολόγιο)** και **Καταληξιλόγιο**.

Ειδική μελέτη των **μονοσημιών** με στόχο το **Μονοσημικό Μορφηματολόγιο**.

γ. Λεξιλόγιο Ειδικών Συνθετικών της Ελληνικής Γλώσσας

Συγκέντρωση-Ερμηνεία των **Ειδικών Συνθετικών** και σύνταξη σχετικού **Βοηθήματος**.

δ. Οροσυντακτικό της Ελληνικής Ορολογίας

Διατύπωση των **κανόνων σύνταξης** που πρέπει να ακολουθούνται κατά τη δημιουργία **ελληνικών όρων**. (Ιδιαίτερη έμφαση στους κανόνες **Παραγωγής** και **Σύνθεσης** καθώς και στη χρήση της **Γενικής**).

ε. Ειδικό Αρχολόγιο της Ελληνικής Ορολογίας

Συνέχιση της μελέτης της Διεθνούς Οργάνωσης Τυποποίησης (**ISO**) επί των Διαγλωσσικών Αρχών της Ορολογίας και **συμπλήρωση-εμπλουτισμός** τους με **Ειδικές Αρχές** που ενδεχομένως δεν καλύπτονται από τις Αρχές της **ISO**, ώστε να είναι αποτελεσματική η **εφαρμογή** τους στην Ελληνική Ορολογία.

3 ΒΑΣΕΙΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΑ ΟΝΟΜΑΤΟΘΕΤΗ

α. Βάση Ριζολογίου της Ελληνικής Γλώσσας

Η Βάση Ριζολογίου της Ελληνικής Γλώσσας θα πρέπει κατ' ελάχιστον να περιλαμβάνει **πέντε πεδία** και επιπλέον **ένα πεδίο για τον ισοδύναμο απλό όρο κάθε άλλης γλώσσας** με την οποία θα επιδιωχθεί να **αντιστοιχιστεί**. Ο Πίνακας 3 δίνει ένα παράδειγμα με δύο **λήμματα**:

Πίνακας 3

Πρωτό-τυπη λέξη	Ρίζα ή Ρίζες	Παράδειγμα Εφαρμογής	Διεθνής Απόδοση της Ρίζας	Παράδειγμα Εφαρμογής	Άλλη Γλώσσα (π.χ. Αγγλικά)
θέτω	θε- θη-	θέ-ση θή-κη	the- the-	the-sis the-saurus	put
λέγω	λεγ- λογ- ρη- ...	λέξ-η λόγ-ος ρή-τορας	lex- log- rhe-	lex-icon log-arithm rhe-tor	say, tell

β. Βάση Μορφοματολογίου της Ελληνικής Γλώσσας

Η Βάση Μορφοματολογίου της Ελληνικής Γλώσσας θα πρέπει κατ' ελάχιστον να περιλαμβάνει **επτά πεδία** και επιπλέον **ένα πεδίο για τη σημασία σε κάθε άλλη γλώσσα** με την οποία θα επιδιωχθεί **αντιστοιχία**. Ο Πίνακας 4 δίνει ένα παράδειγμα:

Πίνακας 4

Μόρφημα	Χρήση ως προθημάτων	Χρήση ως επιθήματος	Χρήση ως κατάληξης	Διεθνής απόδοση	Παράδειγμα	Σημασία	Meaning
-ικ-		ΤΑΚΤ-ΙΚ-ός		-ic- (En) -ique (Fr) ...	tact-ic-al tact-ique	Αναφορά	Reference

γ. Βάση Λεξιλογίου Ειδικών Συνθετικών της Ελληνικής Γλώσσας

Η Βάση Λεξιλογίου Ειδικών Συνθετικών της Ελληνικής Γλώσσας θα πρέπει κατ' ελάχιστον να περιλαμβάνει **έξι πεδία** και επιπλέον **ένα πεδίο για τη σημασία σε κάθε άλλη γλώσσα** με την οποία θα επιδιωχθεί **αντιστοιχία**. Ο Πίνακας 5 δίνει ένα παράδειγμα:

Πίνακας 5

Ειδικό Συνθετικό (ΕΣ)	Χρήση ως Αρκτικού ΕΣ	Χρήση ως Ληκτικού ΕΣ	Διεθνής απόδοση	Παράδειγμα	Σημασία	Meaning
ισο-	ισό-θερμος		iso-	iso-therm	Ισότητα	Equality
-ειδής		ημιτονο-ειδής	-oid	sinus-oid	Ομοιότητα	Resemblance

4 ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΕΘΝΗ ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΓΕΝΕΙΑΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Με τον όρο **Ελληνογένεια** ενός ξενόγλωσσου όρου εννοούμε, εδώ, την **περιεκτικότητα** του όρου σε **ένα ή περισσότερα οροστοιχεία** της Ελληνικής Γλώσσας. Δηλαδή ως **Ελληνογενή όρο** θεωρούμε κάθε ξενόγλωσσο όρο τμήμα του οποίου, οσοδήποτε μικρό, έχει ληφθεί από την Ελληνική Γλώσσα.

Από τις τρεις Βάσεις Δεδομένων που περιγράφηκαν παραπάνω μπορούν να παραχθούν βοηθήματα των ονοματοθετών **άλλων γλωσσών** που θα τους δίνουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν **ελληνικά οροστοιχεία** κατά την ονοματοδότηση **νέων εννοιών** στα διάφορα **θεματικά πεδία**. Μ' αυτόν τον τρόπο θα προωθηθεί συστηματικά η χρήση των δυνατοτήτων της Ελληνικής Γλώσσας στην παραγωγή σύγχρονης ξενόγλωσσας ορολογίας.

Συγκεκριμένα:

Από τη **Βάση Ριζολογίου της Ελληνικής Γλώσσας** μπορεί να παραχθεί ένα **Βοήθημα Χρήσης Ελληνικών Ριζών** που θα περιλαμβάνει (π.χ. για την Αγγλική) τα πεδία:

Πίνακας 6

English Word	Hellenic Primary Word	Hellenic Root	Hellenic Example	English Form	English Example
put	θέτω	θε- θη-	θέ-ση θή-κη	the- the-	the-sis the-saurus
say	λέγω	λεγ- λογ- ρη- ...	λέξ-η λόγ-ος ρή-τορας	lex- log- rhe-	lex-icon log-arithm rhe-tor
tell	λέγω	λεγ- λογ- ρη- ...	λέξ-η λόγ-ος ρή-τορας	lex- log- rhe-	lex-icon log-arithm rhe-tor

Από τη **Βάση Μορφματολογίου της Ελληνικής Γλώσσας** μπορεί να παραχθεί ένα **Βοήθημα Χρήσης Ελληνικών Μορφημάτων** που θα περιλαμβάνει (π.χ. για την Αγγλική) τα πεδία:

Πίνακας 7

Meaning	Hellenic Morpheme	Hellenic Example	English form	English Example
Reference to	-ικ-	τακτ-ικ-ός	-ic-	tact-ic-al

Από τη **Βάση Λεξιλογίου Ειδικών Συνθετικών της Ελληνικής Γλώσσας** μπορεί να παραχθεί ένα **Βοήθημα Χρήσης Ελληνικών Συνθετικών** που θα περιλαμβάνει (π.χ. για την Αγγλική) τα πεδία:

Πίνακας 8

Meaning	Hellenic Special Component	Hellenic Example	English form	English Example
Equality to	ισο-	<i>ισό-θερμος</i>	iso-	iso-therm
Resemblance	-ειδής	<i>ημιτονο-ειδής</i>	-oid	sinus-oid

5 ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Η παρούσα πρόταση υποβάλλεται στο **1ο Συνέδριο “Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία”** και ταυτόχρονα γίνεται:

- **πρόσκληση** στους ενδιαφερόμενους φορείς για ευρεία συνεργασία με την **ΕΛΕΤΟ**, με σκοπό την παραπέρα επεξεργασία και διαμόρφωση της Πρότασης στις λεπτομέρειές της ώστε να πάρει τη μορφή **Μελέτης** και
- **έκκληση** στους φορείς της πολιτείας να ενισχύσουν τη **σύνταξη** και – πολύ περισσότερο την **υλοποίηση** της Μελέτης.

Κ. Βαλεοντής

Φυσικός-Ηλεκτρονικός, Τηλεπικοινωνιακός Μηχανικός ΟΤΕ,

Τεχνικός Υπεύθυνος της **ΜΟΤΟ** (Μόνιμης Ομάδας Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας – ΟΤΕ–ΕΛΟΤ),
της Ομάδας **ΕΛΟΤ/ΤΕ48/ΟΕ1** “Ορολογία Πληροφορικής”,
της Ομάδας **ΕΛΟΤ/ΤΕ80/ΟΕ1** “Ορολογία Ηλεκτρομαγνητικής Συμβατότητας”
και της Ομάδας **ΕΛΟΤ/ΤΕ2/ΟΕ5** “Ηχομόνωση”,

Γενικός Γραμματέας της **ΕΛΕΤΟ** (Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας) και
Πρόεδρος του **ΓΕΣΥ** (Γενικού Επιστημονικού Συμβουλίου) της **ΕΛΕΤΟ**.

Διεύθυνση:

Καραμανλάκη 18
112 53 ΑΘΗΝΑ
Αρ. Τηλεφ.: 6118986, 8619521
Αρ. Τηλεομ.: 8068299.
Ηλ.Ταχ.: kv121999@org.ote.gr